

عنوان مقاله:

بررسی روند های تاریخی و فرهنگی موثر بر استقرار نخستین قالب های ادبی جدید در ایران (تا قبل از انقلاب مشروطه)

محل انتشار:

فصلنامه راهبرد فرهنگ، دوره 8، شماره 31 (سال: 1394)

تعداد صفحات اصل مقاله: 30

نویسندگان:

قاسم زائری - استادیار گروه جامعه شناسی دانشکده علوم اجتماعی دانشگاه تهران

الهام ربیعی - دانشجوی دکتری جامعه شناسی دانشکده علوم اجتماعی دانشگاه تهران

خلاصه مقاله:

شرایط امکانی پیدایی «رمان» و «نمایشنامه» به عنوان دو قالب ادبی، محدود و موقوف به شکل گیری سوژه مدرن است و از این رو این دو قالب ادبی برای جهان پیشامدرن، یکسره ناآشنا هستند. «تجدد ادبی» موجب شد تا در مضامین، قالب ها و کارکرد زبان و ادبیات فارسی تغییر رخ دهد و خصوصا قالب های ادبی جدید به اموری آشنا برای مخاطب ایرانی بدل شود. این مقاله به چگونگی استقرار دو قالب ادبی رمان و نمایشنامه در میان مخاطب ایرانی در جریان تجدد ادبی اختصاص دارد و نشان می دهد که رمان و نمایشنامه تنها با اتکا به امکان های فرهنگی و روند های تاریخی سنت زندگی ایرانی توانسته اند در جامعه ایران استقرار یابند. مقاله نشان می دهد که تجدد ادبی بدوا به مثابه تداومی از «تحول ادبی» ناشی از تجربه جنگ های ایران و روس دانسته و پذیرفته شد؛ ثانیاً پنج روند اصلی به استقرار قالب های رمان و نمایشنامه در میان ایرانیان کمک کردند: نخست: برابرنگاری رمان و تاریخ و بهره گیری از روحیه تاریخ دوستی ایرانیان؛ دوم: پیوند دادن رمان و نمایشنامه به سنت های فرهنگی نظیر تقلید و شبیه خوانی در میان ایرانیان؛ سوم: تغییر حالات شخصیت های رمان ها و به طور کلی ایرانی سازی آنها؛ چهارم: معرفی نمایشنامه و رمان به مثابه تداومی از سنت تربیت و تهذیب در ادبیات فارسی؛ و پنجم: به کارگیری مضامین و حکایات سنتی آشنا در نمایشنامه ها و رمان ها. برای این کار از شیوه فوکویی تحلیل گسست دیرینه شناسانه بهره برده شده و مقاله بر تحلیل متون ادبی و آثار تاریخی در مرحله «تحول ادبی» از دوره جنگ های ایران و روس تا وقوع انقلاب مشروطه و تفوق «تجدد ادبی» متمرکز است.

کلمات کلیدی:

دیرینه شناسی، تجدد ادبی، رمان، نمایشنامه، قصه خوانی، تقلید، جنگ های ایران و روس، ترجمه درباری، سعدی ستیزی

لینک ثابت مقاله در پایگاه سیویلیکا:

<https://civilica.com/doc/1453268>

